

УДК: 351.756(73),195/20”

© Надія Бурейко
(м. Чернівці)

ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ ІММІГРАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В США ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Надія Бурейко. Лібералізація імміграційного процесу в США другої половини ХХ століття. У статті досліджено основні аспекти та тенденції лібералізації імміграційного процесу в Сполучених Штатах Америки другої половини ХХ століття. Автор наголошує, що «Закон про імміграцію» від 1965 року став основою реформування імміграційної політики США і призвів до істотних змін імміграційного процесу. Скасування обмежень для імміграції за національною ознакою стало поштовхом до зміни структури імміграції, її кількісного та якісного складу, зокрема національно-етнічної складової.

Ключові слова: США, імміграція, іммігранти, імміграційна політика, імміграційний процес, імміграційне законодавство, лібералізація.

Надежда Бурейко. Либерализация иммиграционного процесса в США второй половины ХХ века. В статье исследованы основные аспекты и тенденции либерализации иммиграционного процесса в Соединенных Штатах Америки второй половины ХХ века. Автор отмечает, что «Закон про иммиграцию» 1965 года стал основой реформирования иммиграционной политики США и привел к существенным изменениям иммиграционного процесса. Отмена ограничений для иммиграции за национальным признаком стала толчком к изменению структуры иммиграции, ее количественного и качественного состава, в частности национально-этнической составляющей.

Ключевые слова: США, иммиграция, иммигранты, иммиграционная политика, иммиграционный процесс, иммиграционное законодательство, либерализация.

Nadiia Bureiko. Immigration Process Liberalization in the USA in the Second Half of the XX Century. The main aspects and tendencies of the immigration process liberalization in the United States of America in the second half of the XX century are studied in the article. The author emphasizes that 1965 Immigration and Nationality Act formed a basis for the US immigration policy reform and caused significant changes in the immigration process. Abolition of immigration restrictions due to the national origin led to the changes in the immigration structure, its quality and quantity composition, in particular, its national ethnic component.

Key words: the USA, immigration, immigrants, immigration policy, immigration process, immigration law, liberalization.

Постановка наукової проблеми та її значення. Імміграційний процес у Сполучених Штатах Америки як класичної іммігрантської держави, в якій іммігранти, починаючи від праотців-

засновників, приймали активну участь у процесах розбудови американської нації, завжди становив значний науковий інтерес. Імміграційна політика США миттєво реагувала і продовжує реагувати як на досягнення, так і на труднощі розвитку американської нації, на особливості подій політичного характеру, економічних і соціальних змін. Багаторічний досвід Сполучених Штатів у цьому контексті є актуальним для молодих незалежних держав пострадянського простору, зокрема для України. Це зумовлює актуальність теми пропонованого дослідження.

Ступінь дослідження проблеми. Серед зарубіжних дослідників, праці яких присвячені вивченню та аналізу імміграційної політики США і власне структури імміграції зазначеного періоду, варто назвати таких, як С. Абрахам, В. Брігс, Р. Данієлс, А. Портес, Б. Хінг та ін. Одним же із найбільш основоположних наукових доробків є «Енциклопедія американської імміграції». Аналіз нормативно-правової бази та вивчення практики адміністративно-правового регулювання імміграційного процесу у США знаходимо у працях українських дослідників М. Катеринчука, І. Мандрик, Н. Тиндик, І. Юхименка. Серед російських науковців варто відзначити науковий доробок Ж. Зайончковської, М. Іванова, О. Іванова, А. Коробкова, Л. Лебедевої, В. Супяна, В. Тена, С. Філіпова, І. Цапенко, О. Шамшури, А. Шлепакова.

Мета та завдання. Метою є дослідити основні тенденції лібералізації імміграційного процесу в США другої половини ХХ століття. Виходячи з поставленої мети, автором були окреслені наступні завдання: 1) проаналізувати нормативно-правові засади реформування імміграційної політики США другої половини ХХ століття, починаючи з 1960-х років; 2) простежити зміну якісного і кількісного складу іммігрантів, насамперед його національно-етнічної складової, у результаті лібералізації імміграційної політики.

Виклад основного матеріалу. 60-ті роки ХХ століття були визначальними в імміграційній політиці США з огляду на те, що саме в цей період вона зазнала суттєвих основоположних змін, які подекуди і на сьогодні визначають особливості імміграційного процесу. Ці зміни були зумовлені тим, що за словами президента Кеннеді, діючий раніше рестрикційний підхід до політики США у галузі імміграції, що ґрунтувався на обмеженні імміграції на основі квотування за національною ознакою, «не відповідав національним потребам і не слугував міжнародним цілям», йдучи у розріз з позицією Сполучених Штатів Америки як провідної держави «вільного світу»¹. Реформування

імміграційної політики США було спричинене необхідністю призвести її до більшої відповідності економічним і зовнішньополітичним інтересам США зазначеного періоду, особливостям тогочасного суспільно-політичного життя країни, а також актуальним подіям у міжнародному житті.

«Закон про імміграцію» 1965 як основа лібералізації імміграційної політики США. Лібералізацію імміграційної політики Сполучених Штатів ознаменувало прийняття «Закону про імміграцію» (відомий ще як закон Харта-Селлера) 25 серпня 1965 року². Не зосереджуючись більше на імміграційних хвилях з країн Європи, «Закон про імміграцію» від 1965 року відкривав можливість імміграції у Сполучені Штати Америки вихідцям з неєвропейських країн. У такий спосіб правлячі кола США намагалися не лише покращити стосунки з певними країнами в умовах процесів деколонізації в Африці та Азії, а також у наростаючому протистоянні з Радянським Союзом, але і підтвердити американські принципи рівності для кожного, незалежно від національного та етнічного походження іммігрантів. Адже навіть якщо система квотування (встановлена у 1921 році і дещо змінена та доповнена у 1952 році) і відображала реалії американського суспільства, то «лише того, який можна було пам'ятати за переписами 1920-х років, аж ніяк не на момент 1965 року»³.

Вказаний закон поділяв усіх іноземців, які виявляли бажання в'їхати на територію Сполучених Штатів Америки, на дві категорії: іммігранти та неіммігранти. Іммігранти, переїжджаючи на постійне місце проживання у США, послуговувалися усіма правами, які гарантувало законодавство Сполучених Штатів – свобода слова, друку, недоторканість особи, майна тощо. Іммігрантам гарантувалося право вільно виїжджати з країни у разі потреби, проживати на території будь-якого штату, їм надавався дозвіл на роботу та отримання прибутку. В свою чергу, іммігранти зобов'язувалися сплачувати податки та нести військову службу. На відміну від громадян США, Закон зобов'язував іммігрантів зберігати постійне місце проживання на території країни і не забезпечував їм права брати участь у федеральних виборах. Проте, у законі обумовлювалося, що, володіючи імміграційним статусом, особа за умов виконання умов натуралізації, може стати громадянином США.

До іммігрантів Закон відносив сім преференційних категорій, з яких чотири були спрямовані на возз'єднання сімей, дві виділялися на іммігрантів, які мали відповідати потребам американського ринку праці, одна категорія, сьома, охоплювала біженців.

Річну квоту для країн східної півкулі було встановлено у 170 тис. осіб (при цьому кількість іммігрантів, які в'їжджають до США в перших трьох кварталах, не могла перевищувати 45 тис. у квар-

тал), для країн західної півкулі – 120 тис. осіб. Характерно, що з однієї країни до Сполучених Штатів згідно з Законом не могло в'їхати більше 20 тис. осіб на рік (однак, ця межа була дійсна лише для країн східної півкулі, для країн західної півкулі показника, який би встановлював обмеження кількості іммігрантів з однієї країни, не було). Таким чином, щорічно відповідно до Закону 1965 року до Сполучених Штатів Америки мало право на імміграцію 290 тис. осіб. Цей показник був майже вдвічі більшим ніж той, який був дійсним відповідно до попереднього «Закону про імміграцію» Маккарена – Уолтера від 1952 року, що визначав обсяг іммігрантів у 150 тис. осіб, без урахування тих, хто іммігрував поза обмеженнями⁴. У 1976 році поправкою від 20 жовтня до «Закону про імміграцію» були введені обмеження для кількості іммігрантів у кількості 20 тис. осіб для кожної з країн західної півкулі на зразок того, що діяв для східної півкулі. Також була дещо змінена система семи преференцій, яка була дійсна для країн західної півкулі⁵. Знаменно, що у 1978 році Законом від 5 жовтня кількість віз для країн східної і західної півкулі була об'єднана і становила 290 тис. осіб щорічно для обох півкуль, а у 1980 році була скорочена до 270 тис.⁶

Критерій національного та етнічного походження згідно реформування імміграційної політики Сполучених Штатів Америки більше не враховувався так, як це було до 1965 року (раніше 70% іммігрантських місць відводилися для вихідців лише з трьох європейських країн – Великобританія, Ірландія та Німеччина – і залишалися, переважно, невикористані)⁷. Таким чином уперше в історії імміграційного процесу та імміграційної політики США були скасовані обмеження для імміграції на основі національної приналежності.

Необхідність реформування усвідомлювали і раніше, виходячи з того, що система діючих до 1965 року квот не відображала реалії американського суспільства нового періоду, а також йшла у розріз з американськими принципами загальної рівності. Так, у 1960 р. президент Д. Ейзенхауер у своєму зверненні до конгресу закликав до «лібералізації деяких обмежень щодо імміграції, ... створення спеціальних умов для прийому багатьох тисяч осіб, які є біженцями»⁸. У своєму зверненні до конгресу у 1963 році президент Дж. Кеннеді піддав різкій критиці систему квотування на основі національного походження, як «логічно безпідставну», як таку, що «ані задовольняє потреби нації, ані покращує міжнародний порядок»⁹. Знаменно, що саме президентом Дж. Кеннеді у березні 1961 р. вперше у Сполучених Штатах Америки була зніщана програма так званих «позитивних дій» з метою урівняння положення представників різних етнічних груп у країні, перешкоджаючи будь-якій дискримінації при працевлаштуванні «за

ознакою раси, віросповідання, кольору шкіри чи національного походження»¹⁰.

Повертаючись до «Закону про імміграцію»

1965 р., можемо вважати, що він був принципово важливою віхою лібералізації імміграційного процесу у США, а також і всього суспільно-політичного життя країни. Особливо вагоме значення закон мав для забезпечення прав расово-етнічних груп, а в майбутньому – і для етнорасової рекомпозиції американської нації. Деякі дослідники вбачають у ньому один з суттєвих наслідків антидискримінаційного руху¹¹.

Ще однією спробою урегулювати проблему нелегальної імміграції в США став «Закон про імміграційну реформу та контроль» від 1986 року¹². Основними його положеннями, на нашу думку, були ті, що стосувалися працевлаштування та легалізації. Вказаний документ був своєрідним компромісом, що, з одного боку, легалізував багатьох іммігрантів у Сполучених Штатах, а з іншого – перешкодив нелегальній імміграції на майбутнє, вводячи відповідні санкції для роботодавців за працевлаштування нелегалів. Як наслідок, у результаті проведеної амністії наприкінці 1980-х – на початку 1990-х років зареєструвалося й отримало легальний статус більше 2,7 млн. осіб¹³.

Зміна структури імміграції. Перегляд імміграційного законодавства Сполучених Штатів Америки у 60-х рр. ХХ століття призвів до суттєвих змін структури імміграції, що зводилося не лише до інтенсивного збільшення обсягів імміграційних потоків, але й до істотних зрушень у якісному складі іммігрантів. У першу чергу останнє було зумовлене тим, що до США почали іммігрувати особи з тих країн, в'їзд з яких раніше був істотно обмежений квотною системою за національним принципом. Нова ж система передбачала скасування таких обмежень, що і стало домінантною ознакою лібералізації імміграційного процесу.

У першу чергу, необхідно зауважити, що з другої половини ХХ століття у США невинно зростає загальна кількість новоприбулих іммігрантів, що зумовило зростання населення країни в цілому. Як показано у таблиці 1, кількість прибулих іммігрантів до США зростає з 3 млн. 322 тис. осіб у 1961-1970 рр. до 4 млн. 493 тис. осіб у 1971-1980 рр. і продовжувала зростати – до 7 млн. 338 тис. осіб у 1981-1990 рр.

Таблиця 1.

Кількість іммігрантів, враховуючи регіон їх останнього проживання, 1960-1990 рр.

	1961-1970	1971-1980	1981-1990	1991-2000
Разом	3 млн. 321 тис.	4 млн. 493 тис.	7 млн. 328 тис.	9 млн. 95 тис.
Європа	1 млн. 123 тис.	800 тис.	762 тис.	1 млн. 360 тис.
Азія	478 тис.	1 млн. 588 тис.	2 млн. 738 тис.	2 млн. 295 тис.
Америка (без Канади), в т.ч. Канада	1 млн. 303 тис., 413 тис.	1 млн. 812 тис., 170 тис.	3 млн. 458 тис., 157 тис.	4 млн. 295 тис., 192 тис.
Африка	29 тис.	80 тис.	177 тис.	355 тис.
Океанія	25 тис.	41 тис.	45 тис.	56 тис.
Інші*	29	12	1 тис.	42 тис.

Примітка. * – регіон, з якого прибули іммігранти, невідомий; таблиця складена автором на основі даних Служби імміграції та натуралізації США¹⁴.

Знаменно, що у 1970 р. за п'ять років з моменту введення в дію «Закону про імміграцію» 1965 року його демографічні наслідки ще не були помітно відчутними. Представники європеїдної раси становили 87,3%, представники інших рас – 12,6%. Проте вже на початку 90-х рр. ці показники становили 76,2% і 23,8% відповідно¹⁵.

Як наслідок дії Закону від 1965 року, наприкінці ХХ століття різко скоротилася імміграція до Сполучених Штатів Америки з країн Європи, які традиційно було найбільшими джерелами іммігрантів у США – Великобританії, Німеччини, Італії. У 90-х рр. у структурі імміграції помітно простежується нова тенденція – серед іммігрантів почали переважати вихідці з Латинської Америки (всього 47,9%, з них 23,7% склали мексиканці) та Азії (35,2%). Іммігранти з Європи та Канади склали лише 13,8% від загального обсягу іммігрантів¹⁶. Варто пам'ятати, що таке процентне співвідношення запропоноване без урахування нелегальних іммігрантів, точну кількість яких вирахувати неможливо з огляду на те, що вони не приймають участь у переписах населення та реєстраціях.

Простежуючи кількісні зміни у складі імміграції, звернемося до наступних кількісних показників, наведених у таблиці 1. У 1961-1970 рр. кількість іммігрантів з Європи становила 1 млн. 123 тис., з Азії – 428 тис., з Латинської Америки – 1 млн. 283 тис. у процентному співвідношенні – 33,8%, 12,9% і 38,6% відповідно (підрозрахунок процентного співвідношення автора на основі статистичних даних Служби імміграції та натуралізації¹⁷). Кількість іммігрантів з країн Африки була незначною і становила 0,9 %. Вже в наступному десятиріччі 1971-1980 рр. ситуація зазнала значних змін – кількість іммігрантів європейського походження зменшилася до 800 тис. і становила 17,8%, кількість іммігрантів

з Азії збільшилася майже втричі і сягнула 1 млн. 588 тис. (35,3%). Дещо збільшилася, хоч і не суттєво, кількість іммігрантів з Латинської Америки і становила 1 млн. 812 тис. (40,3%). Кількість іммігрантів з Африки зросла вдвічі, хоча і не надто вплинула на загальні показники імміграції, оскільки становила всього 1,8%. Тенденція ж до збільшення частки іммігрантів країн Азії та Латинської Америки і зменшення частки іммігрантів європейського походження зберігалася і надалі. Так, у 1981-1990 рр. до США з Європи іммігрувало 762 тис., що становило лише 10,4% іммігрантів, з Азії – 2 млн. 738 тис. (37,3%), з Латинської Америки – 3 млн. 458 тис. (47,1%). У 90-ті рр. ХХ століття до США прибували іммігранти переважно з Латинської Америки, що становило 48% від загальної кількості прибулих іммігрантів. З Азії – 31%, з Європи лише 15%. Частка імміграції з Африки у загальній структурі імміграції до США становила 3,9% (у 1980-ті рр. – 2,4%).

Зростання частки іммігрантів з Європи у 90-ті рр., порівняно з 80-ми рр., відбулося, в першу чергу, за рахунок вихідців зі Східної Європи (з країн пострадянського простору, які отримали можливість емігрувати з терен колишнього Радянського Союзу внаслідок зміни режиму, та Югославії). Крім того, ще одним поясненням є те, що вихідці з Латинської Америки вичерпали квоти, виділені на даний регіон, а тому іммігрували, здебільшого, європейці, квоти яких залишалися часто не повністю використаними (як згадувалося вище, існувало законодавче обмеження, згідно з якого кількість іммігрантів з країни не могла перевищувати 20 тис. осіб).

Аналізуючи детальніше імміграцію досліджуваного періоду з Європи, варто зазначити, що крім уже названих європейських традиційних країн-джерел іммігрантів (Великобританія, Італія, Німеччина), у 70-і рр. до США в'їхала досить значна кількість іммігрантів з Португалії та Греції. Ці країни зайняли 3 і 4 місця відповідно серед європейських країн, витіснивши на п'яте місце Німеччину. У 80-ті рр. спостерігався наплив іммігрантів з Польщі. У 90-ті ж роки ХХ століття найбільша кількість іммігрантів прибула з країн колишнього Радянського Союзу (463 тис.), більше половини з них припадало на Росію та Україну. Наплив іммігрантів з Радянського Союзу, а також з Югославії (67 тис.) пов'язаний, у першу чергу, з геополітичними змінами, які відбулися на європейському континенті. Імміграція з таких європейських країн, як Великобританія, Німеччина, Італія, Ірландія, Франція залишилася майже на незмінному рівні.

Звертаючись до іммігрантів з регіону Латинської Америки, то наголошуємо на тому, що у 90-ті рр. ХХ століття рекордна кількість іммігрантів в'їхала з Мексики (2 млн. 249 тис., що становило

25% від загальної кількості усіх іммігрантів), що перевищувала кількість іммігрантів з усіх країн Європи разом. Характерно, що у 80-ті рр. даний показник також перевищував дані по кількості іммігрантів європейського походження. Однак, саме в 90-ті рр. рівень імміграції з Мексики зріс за деякими підрахунками майже на 35,8%, порівнюючи з попереднім десятиліттям. Високий рівень імміграції з Мексики пояснюється прагненням частини мексиканців переїхати на постійне місце проживання до США з метою знайти більш високооплачувану роботу. Таке інтенсивне збільшення кількості іммігрантів з Мексики, особливо на початку 90-х рр., пояснюємо реалізацією положень «Закону про імміграційну реформу та контроль» від 1986 р., що надавав можливість легалізації тих нелегальних іммігрантів, які перебували на території Сполучених Штатів Америки з 1982 року. Під легалізацію потрапили, в основному, нелегальні іммігранти з Латинського Америки, в першу чергу з Мексики (мексиканці становили 2/3 від усіх нелегальних іммігрантів, які були піддані амністії)¹⁸. Це має значний вплив на демографічну структуру США. Адже загалом кількість жителів у США з іспано-мексиканським походженням упродовж 90-х років збільшилося на 50% і до 2000 року сягнула 21 млн. осіб. Щорічно їх кількість збільшується на 1 млн. що зумовлено високим рівнем народжуваності серед вихідців з країн Латинської Америки¹⁹.

Аналізуючи, наприклад, імміграцію з Африки, варто пам'ятати про те, що оскільки африканські країни тривалий час були колоніальними володіннями європейських держав, то імміграційна квота на них виділялася незначна. Проте в результаті дії «Закону про імміграцію» від 1965 року вона починає дещо зростати, хоча порівняно з іншими континентами, імміграція з Африки, як і раніше, не є значною у загальній структурі імміграції у США. Причиною цього є віддаленість континенту від США, а також часто фінансова неспроможність дістатися до американського континенту (якщо мова іде про найбільш економічно відсталі країни). Африканські країни-донори можна поділити на дві групи: країни з більш високим рівнем розвитку, іммігранти з яких – люди з вищою освітою, переважно технічні спеціалісти, а також країни з низьким рівнем розвитку, в яких ведуться збройні конфлікти, громадянські війни, часто на етнічному ґрунті, іммігранти з яких доволі часто спочатку виступають у ролі біженців. Цікавим є рівномірний розподіл іммігрантів з африканського континенту – 50% іммігрантів прибуває до Сполучених Штатів Америки на основі родинних зв'язків і 50% – на основі працевлаштування.

Таким чином, аналізуючи структуру імміграції до США другої половини ХХ століття, можна помітити, що за тридцять років частка іммігрантів європейського походження суттєво зменшилася

(якщо в 60-х рр. кількість іммігрантів з Європи становила 1/3 від загальної кількості іммігрантів, то у 90-х рр. їхня кількість становила лише близько 1/7), тоді як кількість іммігрантів-вихідців з Азії навпаки збільшилася (з 1/7 у 60-х рр. до 1/3 у 90-х рр.). Так само зростає і кількість іммігрантів з Латинської Америки. Не перебільшуючи, можна сказати, що значною мірою, це стало результатом введення в дію Закону від 1965 року, який суттєво лібералізував американську імміграційну політику, усунувши обмеження для імміграції на національному тлі.

Імміграція досліджуваного нами періоду з 1968 року (Закон від 1965 року вступив у дію 1 липня 1968 року) отримала назву «нова імміграція» – цей термін вперше було вжито у «Гарвардській енциклопедії американських етнічних груп», виданій у 1980 році²⁰. Дослідник Бріггс назвав цей період імміграції «ною ерою масової імміграції», припускаючи, що вона не тільки продовжуватиметься, а й швидше за все буде характеризуватися дедалі більшою інтенсивністю імміграційних рухів²¹.

Зростання імміграції з країн Латинського Америки та Азії і відповідне зменшення імміграції з європейських країн викликало ситуацію, коли серед перших десяти країн-джерел іммігрантів до США не було жодної європейської країни. Це, значною мірою, призвело до зміни етнічного складу іммігрантів (адже у вихідців з неєвропейських держав, імміграція з яких почала суттєво переважати, спостерігається суттєво вищий рівень народжуваності) і до зміни демографічної ситуації в країні.

Висновки. «Закон про імміграцію» від 1965 року повністю змінив процедуру прийому іммігрантів до США, скасувавши систему національних квот і розширивши систему преференцій. Це дало можливість в'їзду до США значній кількості осіб, у тому числі вихідцям з країн Азії, для яких раніше існували значні обмеження. І хоча за словами Л. Джонсона, даний законодавчий акт «не був революційним, не впливав на життя мільйонів і не змінював структури повсякденного життя» американців²², насправді він вніс значні зміни в якісний та кількісний склад імміграції, змінивши, в першу чергу, її етнічні показники.

Нове імміграційне законодавство, в першу чергу, було покликане розв'язати проблему возз'єднання сімей, а також проблему забезпечення американського ринку праці робочою силою різних рівнів кваліфікацій, залежно від його потреб та попиту. Варто зазначити, що значною мірою ці завдання були реалізовані. Та водночас новий імміграційний закон спровокував появу нових проблем у реформованій імміграційній політиці США. Закон від 1965 року призвів до істотного зростання загального обсягу імміграції та докорінної зміни її етнічного складу. Варто зауважити, що прихильники закону 1965 року не приділяли належної уваги

тому, якою мірою його положення можуть призвести до збільшення обсягів імміграції. Беручи до уваги той факт, що рівні квоти мали повністю використовуватися країнами Європи та Азії, не було враховано також і тих іммігрантів, які в перспективі могли прибувати до Сполучених Штатів поза відведеними квотами.

¹ Easterlin R. Immigration: Economic and Social Characteristics / Richard Easterlin // Harvard Encyclopedia of American Ethnic Groups [Ed. By S. Thernstrom, A. Orlov, O. Handlin]. – Belknap Press, 1980. – P. 103.

² 1965 Immigration and Nationality Act, a.k.a. the Hart-Cellar Act (An Act to amend the Immigration and Nationality Act, and for other purposes) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.uwb.edu/guides/usimmigration/79%20stat%20911.pdf>

³ Daniels R. The Immigration Act of 1965: Intended and Unintended Consequences [Електронний ресурс] / Roger Daniels. – Режим доступу: <http://www.america.gov/st/educ-english/2008/April/20080423214226eaifas0.9637982.html>

⁴ 1952 Immigration and Nationality Act, a.k.a. the McCarran-Walter Act (An act to revise the laws relating to immigration, naturalization, and nationality; and for other purposes) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.uwb.edu/guides/usimmigration/1952_immigration_and_nationality_act.html

⁵ Legislation from 1961-1980 [Електронний ресурс] // Immigration Legal History. US Citizenship and Immigration Service. – P. 4. – Режим доступу: <http://www.nps.gov/elis/forteachers/upload/Legislation-1961-1980.pdf>

⁶ Legislation from 1961-1980 [Електронний ресурс] // Immigration Legal History. US Citizenship and Immigration Service. – P. 5. – Режим доступу: <http://www.nps.gov/elis/forteachers/upload/Legislation-1961-1980.pdf>; The Secure Borders, Economic Opportunity and Immigration Reform Act [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.nationalreview.com/dest/2007/05/19/immigrationdraft051807.pdf>

⁷ Three Decades of Mass Immigration. The Legacy of the 1965 Immigration Act [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cis.org/articles/1995/back395.html>

⁸ Там само.

⁹ Там само.

¹⁰ Executive Order 10925 Act [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eeoc.gov/eeoc/history/35th/thelaw/eo-10925.html>

¹¹ Червонная С. Обеспечение прав меньшинств в США / Светлана Червонная // США – Канада: экономика, политика, идеология. – 1995. – № 7. – С. 88.

¹² The Immigration Reform and Control Act of 1986 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uscis.gov/portal/site/uscis/ilink/?vgnnextchannel=fa7e539dc4bed010VgnVCM1000000ecd190aRCRD&SC=/ilink/docView/PUBLAW/HTML/PUBLAW/0-0-0-15.html>

¹³ Карелина Н. Нелегальная миграция в США: до и после НАФТА / Наталья Карелина // Нелегальная иммиграция: Научная серия: Международная миграция населения : Россия и современный мир / Гл. ред. В.А. Ионцев. – Москва : МАКС Пресс, 2002. – Вып. 9. – С. 97.

¹⁴ 2009 Yearbook of Immigration Statistics. – Washington, D.C. : US Government Printing Office, 2010. – P. 12; Statistical Yearbook of the Immigration and Naturalization Service, 2000. – Washington, D.C. : U.S. Government Printing Office, 2002. – P. 20-21.

¹⁵ Червоная С. Возможно ли единство во множестве? (К проблеме американской идентичности) / Светлана Червоная // США – Канада : экономика, политика, идеология. – 1997. – № 10. – С. 5.

¹⁶ Lind M. The Next American Nation. The New Nationalism and the Fourth American Revolution /

Michael Lind. – N.Y., L., Toronto, Sydney, Tokyo, Singapore, 1995. – P. 132-133.

¹⁷ 2010 Yearbook of Immigration Statistics. – Washington, D.C. : US Government Printing Office, 2011. – P. 10; Statistical Yearbook of the Immigration and Naturalization Service, 2001. – Washington, D.C. : U.S. Government Printing Office, 2003. – P. 20-21, 36-39.

¹⁸ Иванов О. Иммиграция в США в последнем десятилетии XX – начале XXI века / Олег Иванов // США – Канада: экономика, политика, культура. – 2005. – № 6. – С. 122.

¹⁹ Buchanan P. The Death of the West: How Dying Populations and Immigrant Invasions Imperil Our Country and Civilization / Patrick Buchanan. – NY : Thomas Dunne Books, 2001. – P. 140.

²⁰ Harvard Encyclopedia of American Ethnic Groups [Ed. By S. Thernstrom, A. Orlov, O. Handlin]. – Belknap Press, 1980. – P. 254.

²¹ Briggs V. Immigration Policy and the American Labour Force / Vernon M. Briggs Jr. – Baltimore : L. : Johns Hopkins Univ. Press, 1984. – XV. – 295 p.

²² Daniels R. Вказ. праця.

УДК: 327 (262.5-192.2)

© Анастасія Гавюк
(м. Чернівці)

КЛЮЧОВІ АКТОРИ В ЧОРНОМОРСЬКОМУ РЕГІОНІ

Анастасія Гавюк. Ключові актори в Чорноморському регіоні. У статті проаналізовано напрямки регіональної політики основних гравців Чорноморського регіону, що прагнуть до регіонального лідерства. Розглянуто діяльність та активність акторів в рамках регіонального співробітництва та їх позиції щодо розвитку багатосторонніх зв'язків в межах регіональних організацій Чорноморського регіону.

Ключові слова: Чорноморський регіон, регіональне лідерство, ОЧЕС, Блексіфор, регіональна організація, регіональне співробітництво.

Анастасия Гавюк. Ключевые игроки в Черноморском регионе. В статье проанализированы направления региональной политики основных игроков Черноморского региона, стремящихся к региональному лидерству. Рассмотрена деятельность и активность актеров в рамках регионального сотрудничества и их позиции по развитию многосторонних связей в рамках региональных организаций Черноморского региона.

Ключевые слова: Черноморский регион, региональное лидерство, ОЧЭС, Блексифор, региональная организация, региональное сотрудничество.

Anastasiia Gaviuk. The Key Actors in the Black Sea Region. This article goes on to discuss the directions and tendencies of foreign policy of the main Black Sea region players longing to become the regional leaders. It deals with the analysis of the

regional cooperation and multilateral relations between states in the framework of the regional organizations.

Key words: The Black Sea region, regional leadership, BSEC, Blackseafor, regional organization, regional cooperation.

Постановка проблеми. Регіон Чорного моря завдяки своєму геополітичному положенню, перспективним ресурсам, а також через високий конфліктогенний потенціал, завжди привертав увагу ключових міжнародних акторів. Забезпечуючи вихід до Середземного моря, а далі – й до Світового океану, Чорне море було об'єктом стратегічних державних інтересів країн, які брали активну участь у міжнародних процесах. Тому, протягом усієї історії він перебував у центрі боротьби за панування у світі.

Метою статті є висвітлення головних регіональних загроз та ризиків даного ареалу, а також визначення напрямків регіональної політики основних гравців Чорноморського регіону; аналіз регіональної політики держав, що прагнуть до регіонального лідерства; визначення завдань, які постають перед Україною у контексті її утвердження як впливової регіональної держави.

Аналіз останніх досліджень. Сьогодні дослідження процесів, що мають тут місце, та регіональної політики держав Чорноморського регіону набувають особливої актуальності як в Україні, так і за кордоном. Серед вітчизняних та зарубіжних авторів увагу даному питанню приділяють Петров В., Пе-